

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oknanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

O slovenskih šolah na Štajerskem.

(V dež. zboru v Gradcu govoril poslanec dr. Serbec.)
(Konec.)

V popolnoma slovenskih kmetskih občinah morajo biti šole povsem drugačne, kakor v mestih in trgih, kjer bivajo Nemci in Slovenci. Ustanavljati samonemške in samo-slovenske šole v tako majnih krajih pa je tako gledé troškov kakor v vseh drugih ozirih ponesrečeno podjetje. S to ločitvijo se otrokom obeh narodnostij vzame prilika, naučiti se drugega jezika, in škodo imajo prav ti otroci. Ko bi imeli škodo samo nemški otroci, ne bi imel pravice, razpravljati o tej stvari, a ker jo bodo tudi slovenski otroci imeli, smem gotovo o tem govoriti.

Če pravi gosp. dr. Starkel, da se naj nemški otroci na Spodnjem Štajerskem učé slovenskega jezika, zakaj se potem tako unema za čistonemške šole v tako majnih krajih? Če se pa celo vladni služabnik za take nemške šole poganja, potem moram izreči le svoje obžalovanje in pristaviti, da se z ustanavljanjem takih, po narodnosti ločenih šol v tako malih krajih mimo vse druge škode za vse šolarje tudi razpor poveča in otežuje narodoma izhajanje. Tega bi pa vladni služabnik vendar ne smel pospeševati.

S prekrizanimi rokami gledamo, da si na pr. v Celju nekateri nemški roditelji prizadevajo ovirati svoje otroke gledé učenja slovenskega jezika in da je v mnogih nemških rodovinah poslom prepovedano, govoriti z otroci slovenski. To je stvar nemških roditeljev in mi se v to nimamo utikati.

Če pa postanejo ti otroci zdravniki, pravniki in se hočejo k nam vrniti, pa ne najdejo kruha, ker ne znajo slovenskega jezika, potem tega tudi nimamo obžalovati. Mi ne branimo nikomur, da si po svojem kroju pomaga k sreči, ko bi le mi mogli vedno po svojem kroju živeti; in ko bi se našim otrokom gledé gojenja materinščine dalo to, kar imamo tirjati po osnovnih zakonih, bi bili povsem zadovoljni.

Jako osupnilo me je to, kar je g. dr. Starkel povedal o vzgoji »nemško mislečih« učiteljev. Vzgoja odpadnikov, da bi poučevali nemške otroke, je nevarna stvar. Gospoda moja! Take učitelje, ki se odvrnejo od svojega naroda, vam drage volje prepuščamo. (Dobro!) Tisti, ki zataji svojo narodnost, ni nič vreden človek in nima značaja! (Prav res!) Obžalujem Vas, če mislite, da bodo taki ljudje dobri vzgojevalci Vaših otrok. Kdor se ne zaveda svoje narodnosti, kdor svojo narodnost zataji, gotovo ni dober vzgojevalec.

Če si hočete vzgojiti odpadnike, ne boste pritegnili dobrih ljudij k sebi, in na vaših otrokih bi se maščevalo, ako bi jih takim ljudem prepustili. Rekli bodo, da je brezznačajan človek, in če bodo zasledovali

njegovo življenje, spoznali bodo skoro vedno, da je pri njem tudi v drugih ozirih marsikaj gnilega. Tega nisem samo jaz opazil, resničnost te trditve je pri nas splošno znana. Ne odobrite torej takih receptov, po katerih naj se iz slovenskih otrok vzgoje take vrste »nemško mislečih« učiteljev.

Kar se tiče predlogov g. dr. Starkelja, tako ne verujem, da bi se kdaj izvršili. »Nemške šolske občine« — »slovenske šolske občine« — takih pojmov ne pozna zakon. Kak red bi bil to! Šolske občine so krajne šolske občine in se ne morejo ločiti po narodnosti.

Samo po sebi je umevno, da bodemo — moji somišljeniki in jaz — glasovali proti temu predlogu. Na jedni strani bi bil želel, da ni prišlo do te razprave, katere mi nismo pouzročili, na drugi strani pa ne obžalujem, da sem opozoril na nekatere stvari, ki mnogim morda niso bile znane. Učiteljstvo ne pridobi pri renegatih ničesar in ni po njih nikdar nič pridobilo. (Dobro klič! Govorniku se čestita.)

Iz Gornje Radgone poročilo.

»Kmet kmeta«, tako je šlo od ust do ust pri zadnjih volitvah za okrajni zastop; to je bil bojni klic, s katerim so se podali tovariši Bauernvereinerja Wratschka k volitvam, da vržejo svoje gospode duhovnike in druge kmetom prijazne gospode, ki so izmed njih vrasli, sinove svojega naroda, iz okrajnega zastopa; in res izvolili so ti same kmete, namreč gospoda Wratschka, gospoda Buvirja, gospoda Andrieja, gospoda plem. Kodolitscha, gospoda Sprangerja, gospoda Steinbrenerja itd. — kaj ne, sami kmetje iz mesta Radgone? Počakaj, da so to kmetje, ne sme se tako glasno povedati, da ne slišijo v Radgoni. V Radgoni so to gospodje, in še kakšni; vsak izmed njih je, kakor je sam preverjen, več vreden, kakor deset kmetov in nekateri še več. Vidite, tako ste vendar izvolili same kmete, ker v vsakem teh gospodov tiči več kmetov; še veliki hasek imate, ker imate več zastopnikov, le preudariti se mora cela reč in od prave strani ogledati. Glejte, tako Vas Wratschko vendar ni speljal na limanice: »Kmet kmeta«!

Verjetno se mi dozdeva, da tiči v teh gospodih v vsakem po več kmetov, robati so zadosti in odurni; vendar mi ne gre v glavo, nismo-li se vendar nekoliko znorili ter z našim bojnim klicem »kmet kmeta« samo to dosegli, da smo si namesto naših gospodov, ki med nami bivajo, ki so iz našega ljudstva vrasli, ki so kri naše krvi, ki govorijo naš jezik, ki so naši gospodje, izvolili tuje gospode, ki ne bivajo med nami, ki so drugega rodu, ki ne znajo našega jezika, ki ne poznajo naših razmer, ki tudi nimajo in ne morejo imeti ka-

kega sočutja do nas, katerim je napredek in blagostanje našega ljudstva deveta briga, ki vidijo v kmetu ne sebi jednako bitje z istimi pravicami, ampak manje vrednega človeka, katerega je Bog vstvaril, da njim služi.

Oglejmo si le nekoliko, kako ti gospodje kmetje gospodarijo, kakšne so naše ceste, sedaj zmrznjene in če ne bi bile ravno preveč zvožene, bi se sedaj, ko so zmrznjene, dalo prav dobro voziti na njih; večkrat pa so tudi blatne tako, da moraš prav dobre črevlje do kolen imeti, da pregaziš blatno jezero naših cest. Živina se ti itak preveč smili, da bi jo po takih cestah martral, greš raje peš, človek z dvema nogama se prebrede to blato, živina s štirimi nogami pa ti morda še obtiči v blatu — gramoz za ceste je neki predrag, šparati se mora za bikce, bikov je še večjih treba, kakor jih že imamo, in nove ceste delati prè tudi ne stane toliko, kakor stare popravljati; — slišim, da se mi smejite — no naš gospod »obman« Wratschko je dokazal, da to ni tako velika »kunšt«. Niste-li brali v »Tagespošti«? Ali res, vi ne znate nemški, akoravno se Nemeč Erschenjak, Šetina in drugi trudijo, da vam vbijejo čisto Radgonsko »kuhelnemščino« v glavo — tedaj v »Tagespošti« stoji črno na belem, da ne stane cesta čez P'olice na Ščavnico okraja skoraj nič, oziroma tako malo, da ni vredno o tem govoriti, ker morajo dotične občine, skozi katere gre cesta, za mostove in drugo toliko plačati v okrajno blagajnico, da okraju za cesto veliko ne bode treba doplačati. In na raboto ste neki tudi morali iti; — glejte, tako se delajo nove ceste, da nič ne koštajo, in videli boste, če bode gospod Wratschko še dolgo obman, bode se v tem tako izuril, da okraja ne bodo nove ceste nič koštale, še celo lepe denarje bode njih delovanje v blagajnico doprinašalo, ker jih bodo občine plačati morale. Glejte, zakaj bi se tedaj naše ceste popravile; kar same nove ceste se bodo delale, te okraja nič ne koštajo in vi se lahko po stari ali novi cesti vozite. Samo bati se je, da če to na Dunaj izvejo, da nam našega obmana kar na Dunaj odvedejo in ga za finančnega ministra postavijo, ali pa, da nam skoro umrje, ker pravi stara prislovica, da prepametni ljudje ne doživijo starih let.

Ker sem ravno omenil ceste čez Police na Ščavnico, hočem vam o tej priliki tudi povedati, kaj da se govori, zakaj da se je ta cesta napravila. Ne verjamem sicer tega, ali omenjam to, da vam pokažem, kako zlahkno srce da ima obman Wratschko in kako dober prijatelj je ta Wratschko in kako on svojo hvaležnost kaže svojim pomagačem pri volitvah. Govori se namreč, da ta cesta ni potrebna, ampak da je ta cesta samo v korist Winklerja in drugih Radgonskih gospodov, mimo katerih gorice vodi ta cesta — vendar ne verjamem tega, ker je ta cesta slabša, kakor stara in se ti gospodje po njej tudi voziti ne morejo.

Naš novi iz samih kmetov obstoječi okrajni zastop, kakor vidite, pridno gospodarji, nove ceste dela, bikce kupuje in več pa ne vem vam povedati, kaj da hasnivega dela.

Oglejmo pa si delovanje onih gospodov, katere smo zapustili. Kaj pa ti delajo, ali so nas tudi zapustili? Posojilnico so nam ustanovili, pri kateri dobimo za male stroške posojila, pri kateri naložimo svoje denarje za večje obresti, kakor pri hranilnici v Radgoni in posojilnice dobiček se bode porabil za naš okraj; ne bodo ga požrli nemški purgarji v Radgoni, ta bode nam v hasek — vidite, to je že nekaj za nas jako važnega in koristnega. Nadalje podpirajo ti gospodje, katere smo zapustili, z denarji in s knjigami naša bralna društva, v katerih se lahko za naš stan izobrazujemo, v katerih si lahko popolnimo naše znanje.

zapustili; ne vsiljujejo se nam, pa vendar nam pomagajo in nas podpirajo. (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

† Ferdinand Kralj, bogoslovec IV. leta.

(Svojemu prijatelju v spomin priobčil Fr. Muršič.)

Človek, njega dnevi so kakor trava,
kakor cvetlica na polju, tako izcvete. (Ps. 102, 15.)

Kosec na pisanem travniku ne prizanaša nobeni cvetlici, bodi-si še tako lepa in prijetno dišeča, bodi-si v prvem cvetu, ali pa se ji je že osulo krasno cvetje, sleherna pade pod njegovo ostro koso. Ravno tako ne prizanaša tudi poslanka božja, bleđa smrt, Adamovim otrokom. Tu iztrga drobnega dojenčka iz materinega naročja, tam pokosi sključenega starčka ob palici; zdaj ugrabi šibkim otrokom ljubo mamico, zdaj ženina ljubeči nevesti, zdaj zopet popelje srečno nevesto od poročnega oltarja na svoje tiho domovanje — v hladni grob. Smrt podere brez milosti trdnega moža, a tudi mladeniču — v cvetu let ne prizanese. Tako je zadela njena britka kosa dne 25. prosinca t. l. mladega, nadepolnega in pobožnega gospoda Ferdinanda Kralja, bogoslovca IV. leta v Mariboru.

Pokojni Ferdinand se je porodil dne 10. julija l. 1868 v prijazni župniji sv. Marjete niže Ptuja od preprostih, revnih, pa pobožnih starišev. Skrbna mati je vzgojevala svojega edinega sina v strahu božjem, učec ga, kakor stari Tobija svojega sina, rekoč: »Moj sin, vse dni svojega življenja imej Boga pred svojimi očmi«. (Tob. 4, 5.) Pa tudi pobožna njegova teta, bivajoča ves čas pri njegovi materi, svoji sestri, je mnogo uplivala s svojim lepim vzgledom na mladega Ferdinanda. Ker se je v domači ljudski šoli prav pridno učil, pošlje ga mati v latinske šole. Nižjo gimnazijo izvrši z izvrstnim uspehom v Ptuju, višjo pa v Mariboru. V obeh mestih se mu je prav slaba godila; kajti kakor večina slovenskih dijakov moral je večkrat trpeti pomanjkanje. Saj je bil revni sin revne matere! Obed si je izprosil pri dohrih ljudeh, zajutrkoval in večerjal pa je suhi kruh, katerega mu je prinašala skrbna mati. Včasih pa mu je tudi kruha zmanjkalo. Toda marljivega dijaka ni vstrašilo pomanjkanje; pretrdno zaupanje v božjo pomoč vsadila mu je pobožna mati že zgodaj globoko v srce in vselej, ko je odhajal od materinega doma, dajala mu je namesto denarja ta-le nauk: »Ferdinand priden bodi in na Boga ne pozabi!« Tega zlatega materinega nauka se je držal vedno, to mu je bila svetinja materina, ki ga je varovala hudega ter vodila k dobremu. V šoli je bil vzgled marljivosti, skromnosti in ponižnosti. Najbolj pa se je odlikoval v goreči pobožnosti. Pred solo se je vselej šel priporočat v cerkev ljubemu Jezusu in pa Mariji kakor v Ptuju, tako v Mariboru. Tukaj pride nekoč — tako mi je pravila oseba, ki ga je sama videla — v frančiškansko cerkev, poklekne pred podobo Lurške Matere božje, položi klobuk na tla ter sklene roki v prisrčno molitev. Kdo ve, česa je prosil tako prisrčno nedolžni dijak nebesko Kraljico?

Na jesen l. 1890. vstopi v bogoslovje, ki mu je bilo mirno in varno zavetje. Zdaj se le se je mogel popolnoma posvetiti svojemu zvišenemu poklicu. Ako je že kot dijak bil vsem vzgled pobožnosti, bil je to tem bolj v bogoslovju. Kako vestno je opravljal svoje bratovščine, kako zvesto druge pobožne vaje! Videli si ga vsako nedeljo pri sv. obhajilu. In kako ponižen, kako ljubezniv je bil s svojimi tovariši. Žalil menda ni nikdar nikogar, o ne, tega Ferdinand ni znal, ni mogel.